



DEBRECENI EGYETEM, ORVOS- ÉS EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI CENTRUM
CSALÁDORVOSI TANSZÉK

AZ ALAPELLÁTÁS FELADATAI ÉS LEHETŐSÉGEI A SZÍV- ÉS ÉRRENDSZERI BETEGSÉGEK MEGELŐZÉSÉBEN, ELLÁTÁSÁBAN ÉS GONDOZÁSÁBAN

PROF. DR. ILYÉS ISTVÁN

1. Bevezetés: A szív- és érrendszeri betegség mortalitásának csökkentése kiemelt népegészségügyi feladat

Az a napjainkban gyakran hangoztatott megállapítás, hogy a szív- és érrendszeri betegségek mortalitásának csökkentése kiemelt népegészségügyi feladat, széleskörű szakmai konszenzuson alapszik. Jól ismertek ugyanis a lakosság kedvezőtlen egészségi állapotát bizonyító adatok: 2000-ben a születéskor várható élettartam a nők esetében 75,6 év, a férfiak esetében 67,1 év, a keringési rendszer mortalitása pedig a halálozási statisztika első helyét elfoglalva 10 000 főre számítva 687,1 volt. Ráadásul a társadalmi egyenlőtlenségek az egészségi állapotot jellemző mutatókban számottevő különbségeket eredményeznek. A szakemberek egyetértenek abban, hogy ennek a kedvezőtlen jelenségnek a háttérében meghatározóan fontos szerepet játszik a lakosság egészségtelen életmódja. Az egészség nem igen számít értéknek, az életmódot a lakosság jelentős hányada esetében a káros táplálkozási szokások, a gyakori dohányzás, a mértéktelen alkoholfogyasztás, a mozgáshiány és a stresszsituációk sokasága jellemzik. Az életmód ezen kedvezőtlen elemei bizonyítottan kockázati tényezőket jelentenek a szív- és érrendszeri betegségek kialakulása tekintetében, ráadásul együttes fennállásuk esetén egymás hatását felerősítik és így módon a veszélyeztetettség mértéke megsokszorozódik. Ismert ugyanakkor az is, hogy azokban az országokban, ahol a lakosság életmódját pozitív irányba sikerült befolyásolni, számottevő javulást értek el a szív- és érrendszeri halálozás csökkentésében és a lakosság egészségi állapotának a javításában. Mindezek indokolták, hogy az elmúlt évben meghirdetett Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program első alprogramjában a szív-infarktus mortalitásának csökkentését tűzte ki célul, és a nyomdokába lépő Johan Béla Nemzeti Program is prioritásnak tekinti a szív- és érrendszeri betegségek kedvező befolyásolását.

2. Az egészségügyi alapellátás szerepe és feladatai

A szív- és érrendszeri betegségek mortalitásának csökkentésében az egészségügyi alapellátásnak meghatározóan fontos szerepe van. Ez a kulcsszerep az alapellátás helyzetéből adódik: népegészségügyi program a lakosság széles rétegeit megcélzó preventív intézkedések sikerére az alapellátás tevőleges részvétele nélkül nem igen számíthat. Az alapellátás preventív tevékenysége a szív- és érrendszeri betegségek esetében is magában foglalja az egészséges életmód kialakítását és az egészség megtartását segítő törekvéseket, a veszélyeztető tényezők időben történő feltárását, a betegség fennállásának korai felismerését, az adekvát kezelés biztosítását, a beteg folyamatos gondozásának megszervezését és a káros következmények lehetőség szerinti kivédését vagy enyhítését. E sokrétű preventív feladat teljesítése a prevenció rizikócsoporthoz és populációs stratégiáinak együttes alkalmazását feltételezi. Mindezek miatt épít a népegészségügyi program az alapellátás tevékenységére a szív- és érrendszeri betegségek mortalitásának csökkentésében. A fentiekből adódóan az alapellátás feladatai a következő tevékenységi területekre terjednek ki: primer prevenció, rizikófaktor-identifikáció és szűrővizsgálatok, egészségnevelés és tanácsadás, gondozás. A következőkben az alapellátás ezen tevékenységi területeit vesszük röviden számba.

2.1. Primer prevenció feladatok

A szív- és érrendszeri betegségek primer prevenciójának célja a szív- és érrendszeri betegségek kialakulásának megakadályozása a rizikótényezők kiiktatásával, az életmód kedvező irányú befolyásolásával. A tevékenység kiinduló pontja az egészség értékékként történő elfogadtatása. Erre az alapra építhető az egészséges életmód követelményeinek megismertetése és annak elérése, hogy az egyén ezeket a követelmé-